

Stryk kravet på skolbibliotek helt

Dagens Nyheter den 1 oktober 2013

REPLIK. På DN Debatt (29/9) kräver ett antal företrädare för Miljöpartiet att alla svenska elever ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek. Orsaken anges vara den sjunkande läsförståelsen i internationella undersökningar. Frågan är dock huruvida reformförslaget skulle göra skillnad för elevers kunskaper, vilket miljöpartisterna tar för givet utan referenser till existerande forskning.

Det är därför intressant att den knappa forskning som existerar inte stödjer tesen att skolbibliotek höjer elevers prestationer. Den enda randomiserade studien – i vilken ett slumpmässigt urval av indiska skolor tilldelades ett skolbibliotek med bibliotekarier och relevant studiematerial – finner inte någon effekt alls. Detta gäller resultaten i både läsförståelse och andra ämnen. Elevernas närvaro ökar inte heller. Bibliotekarier som besöker skolor utan bibliotek vid specifika tillfällen har faktiskt negativa effekter på studieprestationerna.

Visserligen finner en del andra studier en positiv association mellan skolbibliotek och högre resultat. Men dessa kan inte separera kausalitet från korrelation. Elever som har tillgång till ett skolbibliotek kan mycket väl också vara mer högpresterande generellt, oavsett om de går på skolor med bibliotek eller inte. Detta gör att de flesta studier på området är relativt värdelösa som bevisföring. Det är därför anmärkningsvärt att den metodologiskt starka forskning som faktiskt finns visar radikalt annorlunda resultat. När man sorterar bort allt annat som påverkar elevers prestationer verkar skolbibliotek som bäst inte göra någon skillnad alls.

Att kräva att alla skolor i Sverige ska ha bemannade skolbibliotek riskerar därför att bli en dyr och meningslös historia. Det är också ytterligare ett exempel på politikens vilja att öka detaljregleringen av skolresurser, trots att forskningen är väldigt spretig när det gäller vad som producerar högre kvalitet. Det finns inget entydigt stöd för att extra resurser i någon specifik form gör stor skillnad generellt. Att fokusera på särskilda resurskrav är därför en återvändsgränd.

Tvärtemot vad miljöpartisterna föreslår bör kravet på skolbibliotek därför strykas helt ur skollagen. Visserligen behövs mer forskning på området – att satsa pengar på småskaliga experiment med skolbibliotek vore därför ett bättre förslag. Här kan Sverige lära av Storbritannien, där regeringen just nu finansierar randomiserade experiment gällande olika reformer som potentiellt kan leda till högre kvalitet. På grund av kunskapsbristen gällande vad som ökar elevers resultat måste skolor dock generellt tillåtas prova olika metoder och resursfördelningar. Även om detta innebär att de inte har bemannade skolbibliotek.

Gabriel H Sahlgren

Forskningschef, Centre for Market Reform of Education vid Institute of Economic Affairs. Även verksam vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN).